

JURNAL

PENTRU PESHINDIPEA ȘTIINȚELOR ÎN NATURĂ ȘI ESAKTE, ÎN TOATE CLASELE.

Pedagogic
BCU Cluj / Central University Library Cluj
de

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№ 34.

(Anul al doilea)

București

Septembrie 8, 1857.

Konpindpea. Chea despre meteorele apoase.— Barza.

Chea despre meteorele apoase.

II

Kînd черзлă e limpede, kade mai mълт розъ, dar kînd este akoperit kз пзорі, kade mai пзгінъ; de aчeeа în челе mai фрмоае понци де варъ, kînd o стрлвчитоаре авроръ змпле кз адмірабілеле сале колорі, волта черзлă, o розъ фкътоаре де бине інвелеште пъмінтлă. Че фрмоасъ armonie între азърлă черзлă ші бесе-ліа пъмінтлă, între авроръ ші розъ!

Dar казса ачесті феноменъ este, кз, kînd черзлă este senin, атнчі аерлă (lînd mai stre-вълторъ) este ші mai рече де кит kînd ар fi кз пзорі; де ачееа kînd e seninъ, тоат поантеа пъмінтлă дегацъ мълте пазе де клдъръ ін-къркате кз аврї де апъ, че s'ащ гръмдїт де песте зі інтрїна прїн лвчїреа соарелї, апої

аерлă рчїндъсе, ачeastъ мългїме де аврї кз-зїндъ жосъ, продкк o розъ абондїтъ.— Dar kiar kînd e seninъ, нз kade розъ d'o potrivъ ne toate корпзрїле дъпъ пъмїнтъ. Орї-че обїектъ капе се алъ еспъс сзб волта черзлă, прїимеште май мълт розъ, де кит знъ алъ обїектъ змврїт; асемenea kade май мълт розъ не нїсїнъ, де кит не неатръ; не стїклъ ші не порделан ва къдеа май мълт розъ де кит не металъ. Oсебїтъ де ачееа, este o есперїїндъ кзрїоасъ: знъ васъ де пъмїнтъ еспъсъ сеара афаръ ла ръчеалъ, дїмїнеага се ва гъсі аконерїт кз розъ, dar пзнедї сеара лїнгъ ачестъ васъ ш'зпъ алълă де арпїнтъ, дїмїнеага васлă де пъмїнтъ ва fi плїнъ де розъ, не kînd челъ де арпїнтъ ва fi зскатъ: роза фъе

de arđintă ! Dar oare de ce ? De vr'o capricie de antipatie pentră acesă metală ne care noi oamenii lă izbim așa de multă ? Nu ! Kassa este simplă, fizikă ; adică mămă țu toate corpurile inkălzite ce aă fege (kolopî) albe, es-pindzale la rŭcheală, perđă mai pđđină kăldără, adică se rŭcheskă mai pđđină, de kît corpurile kă fege negre. De aceea, vasul d' pămîntă fiind pece dimineaa, rŭcheste mî aerulă care l' inkonđioară mî skimă aburii în nikțărî de roză, pe kînd vasul de arđintă, perŭchănd-se destulă, niči nă poate trape kătre dînsulă nikțărî de roză. — Tot dăpă acesă prinđină, aburii, plantele mî alte obiekte asemenea ce staă singră-tițe ne kîmpă, tragă multă roză așurule. Vedemă dar kă roză nă kade din cheră, či este prodăș kiar din înse-mî obiektele ce se află pe pămîntă !

Este însă ună felă de roză care, în lok de a fi fărtoare de bine, din kontra este de multă opî vărtoare pentră kreșterea plantelor, aceea este *brșma* (la gelée blanche). Prekăm din nikțărî de ploae, kînd înriagă în aeră, se face ninsoare, așa mî din nikțărî de roză, kăzînd pă pămîntă, fiind foarte peči, se face vrămă. De aceea, kînd a fostă kîteva zile frigă tare, mî îndată ese ună vîntă kaldă care inkălzește aerulă, atșnă pămîntulă mî akonerșiele kaselor penđînd-se inkălzi atît de iste ka aerulă, rămîndă mai peči ; prin șrmare nikțările de roză kăzîndă pe dînsa, înriagă, fărînd-se vrămă. Čine voșite a păștra plante delicate de înflășnă cea vărtoare a vrămei, să le înveleaskă toamna în nae, saă să fakă foră im-precîșrălă lor în timpulă kîndă kade vrăma. —

Amă vărtoă kă aburii de apă ce se află în ređișnea de joșă a aerulă, kînd atîngă dimineaa obiektele ce se află d'asșpra pămîntulă mî care s'aă rŭčită poantea, se fakă nikțărî de roză ; dar aburii apelor dăne pămîntă nă rămîndă atîrnate nămai în ređișnile de joșă ale aerulă, či se șrkă mî'n ređișnele de șșș ; aičî neîntîmîndă niči ună corpă pămînteskă care să poată skimă acesă aburî în nikțărî fărîde, trebzia esalađișnea pămîntulă mî a ocheanulă să se niarț în golăișnea șniverșulă în sadară.

De aceea înalta îndelenășne a rășită alte mîzloae ka acesă aburî să se întoară iarșmî

kătre pămîntă de unde aă eșit. Iată dar mîzloaele acesea mî efektele lor. — Atmosfera (aerul) este ștrevărtoare pentră lămină, de aceea nă este în stare a păștra kăldără ; de aceea șșș în aeră, prekăm mî d'asșpra vîrșrî-lor mășđilor, domnește ună frigă foarte tare ; prin șrmare aburii de apă ce se află în ređișnele de șșș ale atmosferei, sînt adese-opî șșșșș pecelei, mî a perde posiđișnea lor așroaș, skimănd-se în miči nikțărî de apă fărîde ; însă kînd aceeaș skimăre se întîmplă mai aproape de șșșra-fađa pămîntulă, atșnă vedemă eșindă o ceađă (brouillard) ; dar dakă aceeaș operađișne se șrmeaș șșș în aeră de parte de noi, atșnă vedemă nori (nuage) în cheră.

Fiziči modernă aă rășit prin esperișntă, kă ceađa este kompășă din miči nikțărî apoae, mî mășrîndă mărșmea aceslor miči nikțărî șferițe, s'aă inkredîngat kă toamna mî iarna ațele nikțărî sînt indoită de mară de kît vara. — La eșirea ceđei trebză ka aerulă să fie bine inkărkată de aburî de apă, mî tot de odată pămîntulă să fie mai pece de kît aerulă, atșnă vedemă kă mășđii mî rîșrile parkă se akoneră k'ună velă de ceađă. În đrile ce sînt aproape de mare, unde aerulă este pece mî șmedă mai tot-deașna (prekăm în Englitora), akolo pămîntulă este mai tot-deașna akonerit kă ceađă. — Șpre esemplă Londra, așea imensă mî șrșmoaș kapitală este tot-deașna akonerit kă ceađă. — Asemenea se face ceađa kînd se întîmpeskă în aeră ună vîntă kaldă mî șmedă, k'ună altă vîntă pece. —

Nșorii nă sînt altă nimik de kît o ceađă ce se află șșș în aeră. Meteorolođii deosebesă mai multă felrî de nori, dăne șrștoarele forme ale lor, adică :

Nșorii *Șpate*, sînt lănuți mî șvărîrî ; se arșt de multă opî seara în partea apășeană la skăpătulă șoarelă. Nșorii *kșmăli* sînt potșnă mî groșă ; se arștă vara.

Nșorii *Șipi*, ni se prezentă ka gremezi de nori miči, avînd forma penelor de naseri ; ei opî kă akoneră tot cheră, saă kă se află singră-tiči în mîzlokulă cheră limpede, ka o înșulă în mare. Dakă kompănemă toate acesete trei forme ale nșorilor, vomă avea toate formele

în care poate să ni se prezente nșorii ne черѣ. D'între toți nșorii, *sipi* sînt cei mai depărtaiți de noi. *Клемц* a rșsită кь депъртаrea лорѣ de ла пѣmintă, este uinț ла о милъ географикъ (саѣ 4000 stinjină).— Tot ачесті nșori *sipi* vesteskă skimbarea timpălăi, adică vara vesteskă ploae mi i-рпа ne aratъ кь temperatъра аеръ-лăi se ва skimba орі supе клăдъръ саѣ supе frigă; kind vin din partea sșd-vest, аtșnчi skimbănd-se în nșori de formă *Sipo-strate*, аdăкă ploae.— *Nșori sipo-кsma* sînt streвъзторі mi se пѣп înainteа soarelăi, сăѣ а лăнеi, ка знă велă албă sьвѣре, саѣ ле инкăдиоаръ ка знă черкă албă mi vesteskă о mare клăдъръ.—

Nșorii *ksma* se артă dimineața vara; de dimineaцă uinț ла аmiazi se sșiz sșs, apoi dъпъ аmiazi се погоаръ iarșmi жоsă кьтре пѣmintă, аtșnчi ploae uinț seara; алт-датъ soarelă este dimineața аконерit de nșori de forma *strato-кomsa* дар кьтре 9 оре, черълă se limpezente mi se face senină.—

Kind пикъспиле саѣ глобълеле апей че sînt копрінѣ în nșori се търескă, аtșnчi нșмаi potă рѣmineа sșs în аерѣ (fiind кь sînt аксm mai греi de кit аерълă), de ачееа кад жоsă mi аtșnчi аветă ploaiz; kind sînt реѣиснеле de жоsă але аерълăi (не лінгъ пѣmint) zskate, аtșnчi пикъспиле ploii къzindă de sșs, се микшорезът în дръмълă лор (fiind кь о parte dintр'insеле се еваноръ кѣм се еваноръ апа каре о стронимă în одае kind аерълă este sek), de ачееа аtșnчi каде о mare ploaiz не мѣнѣи не kind не вале ploaea каде sьвѣре; din контра, kind реѣиснеле аерълăi de жо-ѣ sînt zmede mi инкъркате кь авърі de апъ, аtșnчi пикъспиле къzind de не sșsă, трагă zmezeала аерълăi, tot търиндă-se în кьдепеа лор; de ачееа ачeastъ ploae este sьвѣре în вѣрфлă мѣнѣилор, не kind не вале каде о ploae foarte mare.

Este знă instrămentă нșmită *placiometps* (търърторѣ de ploaiz) prin care пѣтемă uiti кѣtimeа апей de ploae че каде инт'знă анă ла знă локă. Prin ачестă мизлокă s'a аflat кь ачeastъ кѣtime este de мѣлте орі foarte însemнатъ, май кь seamă în климеле челе калде; аша supе esemplă s'a rșsit кь în *Indostan* (India orientală) кадă май мѣлте ploii de кit претstindenea mi admirăлă *Pssel* а rșsit кь în инсала

Kaene а къzăт инт'о noante о ploae алта de tare кь ар fi пѣstă аконері тоатъ sьвѣра-фаца пѣmintălăi, uinț ла инълѣimea de знă пѣчior! Дар Александръ de *Гембол* а въззăт о ploae în *Ценева* каре а цинът нșмаi греi оре mi а вѣрсаț о кѣtime de апъ каре ар fi пѣstă аконері tot пѣmintăлă uinț ла о инълѣimea de 1/2 пѣчior! Нă тревъе дар сѣ не мѣрѣмă kind не повестеште Библиеа кь în timpăлă лăi *Noe*, dъне че а къzăт о ploae foarte tare непрекърматъ de 40 zile mi 40 de nonцi, s'a innekat tot пѣmintăлă!—

Kind пикъспиле de ploaiz ингацъ sșs în аерѣ, аtșnчi каде *niatră* саѣ *rpindinz* (la gréle); ачeastа се интѣмилъ нșмаi vara dъпъ niute zile foarte клăдъроасе, kind este tot d'о датъ mi fșrtăпъ кь tșnete mi fșлѣре prin care се рѣкореште реѣиснеле de sșsă але атмосферіi. Tot-deзна kind каде *niatră*, vedemă доъ felșpi de nșori не черѣ, ка kind sînt нșmi знăi neste алѣи; tot аtșnчi се интѣнескă în черѣ доъ вѣнтъри, знăл sșflăndă despre miazъ-zi mi алтăлă despre miazъ-noante. Kind este сѣ кадъ *niatră*, аtșnчi аерълă каре este апроане de sьвѣра-фаца пѣmintălăi, este калдă, insъ indatъ се речеште de sșs în жоsă; de ачееа *mai niči odatъ ns каде niatră noantea* (кь преа пѣдинъ esenцișne), чi tot-deзна zioa. În ѣериле трониче прекѣм mi în ѣериле мѣнтоасе преа rap се интѣмилъ ка сѣ казъ *niatră*. În знеле ѣърі калде, прекѣм în *Ksmana* mi în инсала *Martinika*, нă каде *niatră* niči odatъ. Пiatра каде май мѣлă în ѣъриле депъртате de mare; în fine, este о регълъ ѣенералъ кь знде електричitateа се desvoалтъ în аерѣ d'о датъ мѣлă mi iste, аколо се интѣмилъ adeseа-орі *niatră*. în zilele noastre s'a rșsit знă *Електро-детрактор*, адикъ знă instrămentă каре микшориндă кѣtimeа електричtăгii din аерѣ, este în stape а пѣстра о ѣеаръ de *niatră*.— Форма nietrilor este ка о parte а знăi глобă (сектор чѣрклар) uinț ла о тѣрime de знă оѣ, mi uinț ла грестатеа de о литр. Sînt ѣері знде în tot знелă ла знă timpă хотъритă каде *niatră*.— În знеле локъри, în реѣиснеа мѣнѣилор Хималаia, кадă nietre de о тѣрime estраordinаръ. Мisionарii не снăнă кь аѣ въззăт аколо къzindă о *niatră* аша de mare în кit а рѣмас греi zile ла soape uinț s'a tonită.

Dъне кѣм пикъспиле de ploaie инriegindă în реѣиснеа de sșsă а atmosferei prodăк *niatră*

(gîndinț), аша ми kind înriaуъ ачесте никътърі în реџионіе де жошъ але аерълă, се transformъ în *zъnadъ* saș *ninsoare* (la neige). Къ кит іарна черълъ е маі таре, къ атит маі пѣгунъ се formъ зънадъ; fiind-къ, къ китъ аерълъ е маі рече, къ атит маі микъ este кitimea де авърі че се афлъ într'insълъ. Зъпада нъ е алтъ чева де кит о плоаіъ înгегатъ ми кристалізатъ, însă нъ атит де înгегатъ прекъм е ниатра; де ачееа глобъліи де гîndinț saș ниатръ сîнт стревъзъторі, пе kind зъпада, este алъ.— Дитиндъ-не къ микроскопълъ, ла зънадъ, ми се арауъ опі сѣе formъ де стеле опі сѣет formъ де аче; însă: ачесте forme сîнт маі bine desvoltate, kind ninџе într'знъ timpъ ли-ништитъ ми фъръ вîнтъ. (vezі: Isis 1856 N°. 8).

Зъпада este pentръ мълте пърџі але пъ-мîнтълă ачееа, че este рълъ *Nis* pentръ *Epintъ*; адикъ зъпада аконериндъ кимпъріе іарна къ знъ аконерішъ алъ, împedекъ фригълъ де а нъ пъ-трънде семинџеле челе пѣсе ми înгронато къ мîнліе черанълăи în сінъл пъмîнтълăи ла інче-пѣтълъ тоамнеі. Зъпада інкълзеште пъмîнтълъ ші'а фаче фрекџерѣ (poditorѣ); зъпада дар este знълъ дин челе маі скъмне дарѣрі але патрелі pentръ феріџереа есîнџегеі змане.

Іарна kind е черѣ таре ми сенінъ, атънчі vedemъ къ пар-къ с'арѣ мишка ка ниште skinteі албе стрелџитоаре în аерѣ, знде каде лъмина соарелăи; ачесте skinteі сîнт ниште мичі никътърі де авърі де апъ че інггауъ свиндъ-се în аерѣ (întокмаі дъне кѣм се зрмеазъ ла зънадъ) ми каре, prin ресфринџереа разелор соарелăи, ми се арауъ стрълџчиндъ. Асемenea къ ачеаста, пе по-vestеште *Дтболд* къ а възѣт де мълте опі în *America* плоаіъ кълзінд дин черѣ кіарѣ în сенінъ фъръ мичі о зрмъ де нѣорі; есплікаџінеа ачесті феноменъ къріосъ este, къ, kind авъріи де апъ свиндъ-се în аерѣ се рѣческѣ, атънчі інченъ а пика жошъ ка о плоаіъ, тѣкарѣ къ нъ с'аъ фъ-кѣт інкъ нѣорі.

Інфлџінџа вîнтърілор асѣпра метеорелор апоае în аерѣ, este foarte însemнатъ; аша vedemъ къ în климеле троніче, знде домнеште знъ felъ де вîнтъ периодік перџлат (вîнтърі алізате), нъ плоаъ пе tot анъл; în алте климе троніче знде вîнтъріе алізате нъ вîn аша де перџлат, аколо аре анълъ доъ timpърі марі, адикъ timpъл зскѣчінеі ми timpъл плоіі. În Indostan în-

ченъ плоі потопоае kind сфлъ вîнтъл *Msson*; în *Petresberg* маі toate вîнтъріе адѣк плоі. О mare дîферінџъ este între *Sveçiea* ми *Norveçiea* (доъ чері foarte апоае зна де аата) în при-вîнџа плоілор: ми а вîнтърілор, адикъ де мълте опі плоаъ аколо тоатъ зіоа, дар kind сфлъ вîнтълъ де ла рѣзѣрит, атънчі плоаъ în *Sveçiea*, пе kind în *Norveçiea* е сенінъ; дин контра, kind сфлъ знъ вîнт де ла апъсѣ, атънчі плоаеа е în тоатъ *Norveçiea* мîнъ ла малълъ тѣріи, пе kind în *Sveçiea* este зіоа чеа маі фрѣмоасъ.— Вîнтъріе каре сфлъ де ла Норд, маі къ сеамъ іарна, адѣк о плоае къ никътърі foarte марі каре нъ џіне мълъ; дин контра, вîнтъл че сфлъ де ла Sѣд-vest, адѣче о плоае свѣџіре каре џіне маі мълте зіе.— În *Italia* опі-че вîнт сфлѣтіндъ де ла Норд ми де ла Норд-vest, адѣче плоае; дар în *Roma* плоаъ kind сфлъ вîнтъріе де міазъ-зі ми де міазъ-ноанте.

Дънъ о статистікъ де маі мълџі ані с'а про-ватъ, къ пе fie-каре анъ, знълъ neste алтълъ, плоаъ în *Anglica* ми партеа апъсанъ а *Françei*, 152 зіе; în центрълъ *Françei*, 147 зіе пе анъ; în *Германіа* 142 де зіе сîнт neste анъ плоіоае; în џінѣтълъ *Hestei* în *Угаріеа* плоаъ 112 зіе; апоі în гѣберніеа *Kasan* în *Rusia*, нъмаі 90 де зіе пе анъ каде плоаіе.

Îн релажінеа плоілор къ сезоанеле (timpъріе) анълăи, гѣсім челе зрмѣтоаре імпре-џізѣрѣ. În *Anglica* ми în партеа апъсеанъ а *Françei*, плоаъ маі мълтъ тоамна де китъ în челе-лаате сезоане; астfelъ се зрмеазъ ми în *Italia*; дар în *Германіеа* ми'n *Rusia* (Петресберѣ) плоаъ маі мълтъ вара де кит тоамна; în *America* în зона екваторіалъ (în емісферълъ бореалъ), плоаеа інчене а кѣдеа ла фінитълъ лънеі лă А-пріліе; аколо плоаъ маі tot-деаџна ноантеа дар нъ зіоа; аша се зрмеазъ ми în џѣріе екваторіале în *Africa*; аичі kind ажѣнџе соареле а fi пе д'асѣпра канетелорѣ оаменілор, (zenit). інчене timpълъ (сезонъл) де плоі; în *Senegal* (*Africa*) інченъ плоіе în Ізніе, ми інчетеазъ în Septembrie. Vedemъ дар prin ачеаста къ în toate климеле троніче сîнт нъмаі доъ timpърі пе анъ, адикъ timpълъ кълѣрелі зскате ми timpълъ плоіі.—

Еатъ Натрпа foarte боратъ în феноменеле метеоріче, variabile, фрѣмоае, свъліме ми кіар сѣімîнтътоаре кіте одауъ.

Барза.

Оаре каре пасере дин челе nedomesticite, este ла пої маї familiarь де кітѣ барза? Ынде е Іn Romіniea знѣ satѣ Іn каре ачестѣ mѣsafірѣ де вара сѣ fie некъноскаї? Ба Інкѣ пstemѣ сѣ зі- чемѣ кѣ ла пої, барза este Іn знеле локрї сін- гърѣлѣ vestitorѣ, кѣ прїмѣвара а sositѣ; адекѣ

Іn ачеле кітпїї плане, іmenсѣ, лїнгѣ Дзѣтре гърѣ арборї шї гърѣ тѣфе берзі, асілѣлѣ пасерїлорѣ де прїмѣвара; аколо презенѣа берзеї, este сїнгѣ- рѣлѣ календарѣ ал анѣлѣї.

Апої шї сзнетѣлѣ еї каре'л скоате прїн ло- віреа аmїндѣрор гѣлчїлорѣ sale, кітѣ де mono-

Барза (Ciconia alba L.)

tonѣ сѣ fie, tot este interesantѣ pentрѣ ком- плектївреа кадреї знетї черенїї ла пої. Іntр'аде- вѣрѣ о сїмѣре партїкларѣ пѣтрѣнде орї-че во- іаціорѣ, кїнд се аїлѣ ла пої Іn презїнга а- честорѣ кітпїї плане, іmense, акоперїте кѣ о ве- детацізне аша де voratz, Іnsѣ Іn каре domnește о тѣчере іmnozantz че е Іntеррѣнтѣ дїн тїмнѣ

Іn тїмнѣ пѣмаї де сзнетѣлѣ берзеї, каре сѣ плїмѣлѣ Іnкоаче, Іnколо кѣ змѣлетѣлѣ сѣлѣ majestosѣ, пор- тїндѣ насѣлѣ сѣлѣ лѣнгѣ лѣsatѣ Іn жосѣ, ка знѣ фїлософѣ серїосѣ саѣ ка знѣ дїпломатѣ некѣжїтѣ!

Сѣ не зїїтѣмѣ акѣм маї вїне ла Іstорїеа па- тѣралѣ а ачестеї пасере.

Барза (ciconia, cigogne) копїнде маї

мълате вариетѣдї; ѡнѣ маї кѣ сеамѣ дое спече, адекъ: чеа альбъ (с. alba) шї чеа неагрѣ (с. nigra). Чеа d'intia е маї лѣнѣ шї маї маре; кѣчи еа аре де ла вїрѣлѣ чїокѣлѣ пїпѣ ла знѣї, мѣрїмеа де патрѣ пїчїоаре, адекъ маї мѣлѣ де дозе пѣрдї мѣрїмеї омѣлѣ челѣ маї маре. Чїокѣлѣ шї партеа голѣ (ѣрѣ фѣлї) а пїчїоарелор, сїнт рошї; пелеа каре ѡнконѣоарѣ окїї este de колоареа неагрѣ вѣлїндѣ ѡн рошїе, пе кїндѣ тоїѣ пестѣлѣ корпѣлѣ еї ѡнѣдїшеазѣ о колоаре альбъ лѣчїоаре. Нѣмаї аконерїшѣрїе челе марї але арїпїлорѣ сале, сїнтѣ негрѣ-оакешѣ саѣ негрѣ-вїолетѣ; ѡн фїе-каре арїпѣ аре 30 пене кѣ тотѣлѣ негрѣ. Пенеле де десѣлѣлѣ гїтѣлѣ сїнтѣ лѣнѣї, атїрѣате ѡн жосѣ шї аскѣдїте. Дар арїпїле лорѣ араѣ о ешанкрѣрѣ (ѣїетѣрѣ) ѡндоїѣ, кѣчи челе маї д'апроане пене де корпѣ сїнтѣ атїѣ де лѣнѣї ка шї челе маї естерїоаре, пе кїндѣ челе де мїзлокѣ сїнтѣ маї скѣрте. Кїндѣ арїпїле нѣ сїнтѣ ѡнїнсе, аконере коада, ѣар кїнд сїнтѣ ѡнїнсе, челе маї марї араѣ о ашезаре деосевїѣ, адекъ: челе д'ѡнїїѣ опѣ саѣ ноѣ, се деосевескѣ зна де алѣ шї ремїн деверѣнте ка о апѣрѣоаре, лѣсїндѣ знѣ локѣ голѣ ѡнѣр'їнсе; о ѡнпреѣїзаре каре н'о гѣсїмѣ ла нїчї о алѣ пасере.

Гїтѣлѣ лорѣ е скѣртѣ шї гросѣ; ѡнпреѣїзрѣлѣ окїїлорѣ н'аѣ пене шї сїнтѣ аконерїте д'о пеле сїрїчїѣ; пїчїоареле лорѣ сїнтѣ аконерїте кѣ нїште солї ексаронї (ѡн 6 колѣзрї); чеї де сѣсѣ сїнтѣ маї марї де кїт чеї де жосѣ. ѡнѣре деѣетѣлѣ челѣ маре, аѣ о зрѣѣ де пелїѣе ѡнїнѣ ѡнѣре деѣетѣлѣ ачеста шї вевїнѣлѣ зѣѣ. Знѣїїле лорѣ сїнтѣ ларѣї, пїлѣдї, осоасе, авїндѣ оарешї-каре асемѣнаре кѣ знѣїїле омѣлѣї.

Нѣ нѣмаї ла ної, дарѣ претѣтїнденеа знде варѣа альбъ есїстѣ, este vestїѣ пентрѣ кѣалѣѣдїїле еї морале шї сервїчїїрїе че фаче оаменїлорѣ, шї este кѣрїосѣ а ведеа, кѣ фїпеа еї este кѣ тотѣлѣ конѣрїѣ кѣ ачееа а берѣї негрѣ; кѣчи ачееастѣ дѣне зрѣѣ, фѣде де локїнѣде оаменїлорѣ, се ѣїне пе вїрѣлѣ мѣнѣїлорѣ саѣ ѡн пѣдѣрї знде шї фаче кѣївѣлѣ шї este кѣ тотѣлѣ сѣлѣватїкѣ. Дїн контра, варѣа альбъ este нѣскѣтѣ а мїка омѣлѣї; еа ѡн парте де пѣлѣчїїле сале, с'ашеазѣ ѡн каса лѣї шї фаче кѣївѣлѣ еї ѡн мїзлокѣлѣ сателорѣ. Еа кастѣ нѣстрїмїнтѣлѣ сѣѣ пе марѣїнїле рїѣрїлорѣ челорѣ маї фрекѣнтате де

оаменї; еа фаче вїнѣлѣ еї кеарѣ ѡн грѣдїнїле поастре, нѣ се спечїе де нїмїкѣ нїчї кеарѣ де сгосомѣлѣ орашелорѣ.

ѡн Оланда, ка шї ла ної, вїеаѣа берѣї este протекїатѣ де кѣтре попѣлѣ шї кѣ френѣлѣ кѣвїнтѣ; кѣчи еа кѣрѣѣѣ деара де шопїрїе, шерпї, броашѣ, броашѣ рїоасе шї алѣ асеменеа леѣїоане. Аравїї ѡнкѣ мерѣ маї департе; кѣчи еї прївескѣ варѣа ка сїгѣранѣа порокѣлѣ лорѣ шї а фамїїлорѣ лорѣ. Ла еї варѣа este прївїѣѣ ка знѣ мѣсасїрѣ шї este кѣноскѣтѣ, кѣ ла попѣлѣ орїенталї, este прївїѣѣ ка чеа маї маре крїмѣ а вїола леѣеа оспїїалїѣѣї шї а атакѣ пе мосасїрѣ каре а венїѣѣ ѡн каса лорѣ. Дарѣ ла Тѣрѣї, варѣа este о Тїнѣѣ сакрѣ шї нѣе ѡептатѣ нїмѣлѣї с'о омоаре. Ла Константїнополѣ, зїче Lady Montague, берѣїе факѣ кѣївѣрїїле лорѣ пе жосѣ ѡн мїзлокѣлѣ вїелелорѣ; ла ної нѣ сїнтѣ аша де ѡндрѣзнеге шї ремїн ретресе пе вїрѣлѣ каселорѣ. Ла Еленї антїчї, гѣсїмѣ кѣ ѡн Thesalia ера педееанса де моарте жотѣрїѣ пентрѣ ачела каре омоарѣ о варѣѣ; аколо варѣа фїндѣ пречїоасѣ кѣ аѣ кѣрѣѣатѣ ѣара де шерпї. Ла Махрї, релїѣїеа опрѣа пе орї-чїне д'а оморї о варѣѣ. ѡн Аравїа, о пасѣ де арабї аѣ идее кѣ Дїмнеѣѣ а скїмѣватѣ ѡн берѣї о фамїїле д'Аравїї каре фѣраѣ кѣлѣторїї де ла Мека, де ачееа ѡн валѣа де Мѣкаѣемѣ, зїче знѣ воїаѣїорѣ, сїнтѣ маї мѣлате берѣї де кїлѣ локїторїї оаменешїї. Дарѣ ла Романї антїчї, де шї нѣ ера опрїѣѣ а оморї берѣї, ѡнѣ зчела каре а мїнкаѣлѣ карне де варѣѣ, с'а еснѣсѣлѣ ла рїсѣлѣ лѣмеї!

Фїпеа берѣї алѣе, амѣ зїсѣ, este дѣлѣе; еа нѣ este нїчї сфїїчїоасѣ, нїчї дїсїчїїле ѡн нѣстрїмїнтѣлѣ еї; еа аре ѡн сїне нѣскѣтѣ шї ѡнстїнкѣлѣлѣ кѣрѣѣѣнеї, кѣчи еа алѣе знѣ локѣ аскѣнсѣ шї депѣртатѣ де кѣївѣлѣ еї, супрѣ а депѣне аколо ескрѣментеле сале. Де шї варѣа сѣ паре тотѣлѣ д'агна а фї серїоасѣ, ѡнѣ кїте одатѣ este шї еа везелѣ шї атѣнчїї ѡн плаче жокѣ. Де мѣлате орї с'а вѣлѣѣлѣ берѣїе аместекїндѣ-се кѣ жокѣрїїле копїїлорѣ, гѣлѣмїндѣ кѣ дїншїї шї дїндѣ атѣнчїї семне де ѡнѣлїѣнѣѣѣ. Апої шї рекѣншїтїнѣа, фїделїтатеа конѣжгалѣ шї нїетатеа кѣтре пѣрїнѣї, сїнт нїште вїртѣдїї, каре ле поседѣѣ варѣа нїнѣ ла знѣ градѣ. Сѣ асїгѣрѣ кѣ кїндѣ плекѣ тоамна д'акастѣ, скотѣ кѣ гѣра лорѣ снѣетѣлѣ кѣноскѣтѣ, паркѣ іеаѣ адїо, апої, шї кїндѣ прїмѣѣвара ревїнѣ,

kindă vâdă de departe casa loră din anălă tre-
kăță, eară skotă ssnetsălă loră, парк даъ о zioa
внă oameniloră vestindă de venirea loră. E
kznoskăță къ берзеле revină totă-d'агна ла ло-
кăлă loră din anălă trekăță; аколо се амеазь
пърекеа де маї nainte, знă souă nefăkindă-se
infidelă în кълторіеа лăгъ че аă fьkăță în а-
chestă интервалă лăгă. Се итїе къ fidelitatea
конжгалă а берзелорă este аша де mare шї
maskălă este атїлă де жалăлă, вн кїлă keapă а-
паринга nefidelitatei koaste кїте odată vieага
femelei.

Аша сь итїе къ, kindă а пssă чїне-ва oae
де гїнлă вн кїблă берзелорă, kindă не ярме дне
клочїе есă пї де гїнлă, maskălăлă вьзїндă а-
cheste firăpe streine, kpede къ souiea са а ко-
misă вр'о infidelitate; атнчї елă face знă sro-
motă grozavă, дне каре toate челе-лате берзе
каре се алă ввчїнтате, s'аднлă; атнчї вн тоатă
аднарца омоарь не souiea sokolїтă nefidelă не
кїлă souă ofensată ярмеазь а skoate нїште стрї-
гърї lamentabile.—

Барза femelă apo о mare affekцїe не-
птрă пїї еї; ea ш nstremїe мьлăтă тїмнă шї нр'ї
лась нїлă kindă нх sїнтă атїлă де nsternїчї ка сь
се апере sїngăpї шї сь се nstreaskă sїngăpї.
Kindă вченă сь сворă афарь дїн кїблăлă loră,
ea ш поарть не арїнїе еї, ш антрь kindă sїнтă
вн перїколă шї s'а вьзїтă къ, kindă ea нхе вн
stapo сь'ї апере, атнчї ea пpефepе сь моарь
Impresă къ еї, де кїлă сь'ї аеандoneze вн пе-
pїколă.

О аsemenea fantă s'а observată ла vestita
барзь де ла орашлă Delft каре, kindă аchestă
орашь s'а арсă, ea вьзїндă къ нх poate сь skape
не пїї еї, а пpефератă сь се арзь имарехлă къ
еї. Дарь дакъ аchestă tendreаць maternelă нх
е парь ла animale, не d'алтă parte este о чїр-
konstanць парїкларь ла неамлă берзелорă,
каре ле pїdikă ла знă gradă маї sьперїорă де
кїлă toate челе-лате animale, къ пїї аchesteї
nasere аă знă mare аtachmentă пентрă пь-
pїнцїи loră. S'а вьзїтă adese-орї берзе тїнере
адкїндă храна шї вгpїжїндă пьpїнцїи loră вь-
трїнї, болнавї шї славі. Аchestă instinktă nobїлă
d'а вгpїжї пьpїнцїи имьтрїнїдї шї славі, n'а
skьnată де vederea Eleniloră antїчї, де аchea
лецеа облїгьтоаре ла дїншїи пентрă konїї d'а

вгpїжї пентрă пьpїнцїи loră вьтрїнї, ера нхмїтă
«лецеа берзілорă».

Інтр'адевърă, вн prezenta сворă аsemenea
квалїтцїи морале, нхе де мїpare къ Elenїи. E-
пїнцїенїи шї keapă Romanїи аă pїvїтă барза ка о
nasere каре поарть ferїчїре локкăлї знде се
ameazь. Kindă знă Аггpă romană vedea о
барзь вїндă, ера пентрă елă знă semнă внă;
дїн kontra, kindă а вьзїтă о барзь плекїндă,
ера пентрă дїнss semнă де nenopocїре. Аchestă
їdee ера атїлă де pesnїndїтă ла понлї antїчї,
вн кїлă keapă Atilla kindă а вкocцїspată орашлă
Aquila, де шї ера foarte spїmtopată, totă n'а
врăтă сь лась дїн прожектăлă лї, fiїндă-къ а
вьзїтă къ берзіле аă плекатă дїн орашлă аchesta.
Дар вн вкocцїpїтă Hirogliphilor (о лїмбă
komпoсsь де semне) барза вsemнеазь pietate
шї vine-facere; аsemenea шї вн лїмба бїблїкă
(евpаїкă antїкă) барза се нхmеше Xasida аде-
къ пїoась, евлавїoась.

Барза сь вькърь d'єн сворă пстernїкă шї
neostenїтă, де аchea сь pїdikă foarte вн sьs шї
este вн stape сь интерпїнць кълторїи лăгѳе.
Сворїндă, поарть канлăлă дрентă nainte nemїш-
kată шї пїчїoареле втїнсе цьлпн вндъртă. Ele
плекă ла пої вн лăна лї Авгстă (маї tot-d'аг-
на ла 6 Авгстă) шї revїнă вн лăна лї Martie
саъ Aprilie. Kindă revїнă, fie-каре перекїе де
шї ера despьpїтă не дрѳмă, iar се аднлă ла
кїблăлă loră дїн anălă trekăță; kindă кїблăлă
s'а стрїкатă вн тїмнлă аchesta, вл дрeră къ челă
маї mare зелă. Kindă n'аă гьsїтă кїблă нїчї де
кьмă, вл fakă дїн поă ла каре втpевзїндьезь
ноеле, fїpe де eară ш ч. л. Барза адеце пентрă
кїблăлă еї локьpїле челе маї pedicate ка сь
poatz vedea претстїndenea внс; вл fakă втp'єнă
modă ка сь нх poatz vedea nїmїnea лкьpьpїле
че се втїмплă вн пьснтрă. Вн Franга шї Olanda,
oamenїи пнă poate не вїpьpїле каселорă шї
берзеле fakă аколо кїблăpїле loră.

Барза нх пне нїчї odată маї мьлăтă де кїлă
патрă oae, кїте odată нхмаї doze чева маї марї
де кїлă oaele де rїskă шї d'о колоаре алъ мър-
дарă. О чїркoнстанць кьpїoась este ла барзь, къ
maskălăлă клочеште не kindă femela мерце ка
сь kaste нстрїмїнтăлă пентрă дїнss. Дне о лăнлă
де zїle, oaele sїнтă клочїте; атнчї амїndoї пь-
pїнцїи вdoesкă зелăлă loră пентрă кpештереа шї

nstripea familiei lorş. La acestş skoniş, pşringiî nşne mşate vşkate în gşra lorş proprie, o deskidş mi nşii lorş le skotiş din gşra mi le înritş. Nişii odatş amîndoi pşringiî împreşnş nş pşşseskş kşibş; çî totiş-d'aşna remine şnş akasş kape ştş lîngş kşibş, kş şnş nişiorş predikatş, avînd cea mai mare vişilenş asşpra kşibşlăi ka ştş nş se apronie de dînsş vr'şnş inamikş. Kindş arînişle pşilorş aş kreskşitş mai marî, atşnçî înçenş ştş se esepşa în zborş, înşş se întîmplş kş în aceste înçerkşri, şnşlă kade жоşş mi moare, darş în çenere, maika lorş îngrîşeste a'î obîçnşî mai nainte kş plîmşşri în aerş îmпрецірлă kşibşlăi.

Barza se 'mşdşeste nşmai în liberşate; kindş e prinsş roabş, kiş de vşn ştş fie traishă ei atşnçî, totiş nş ştş 'mşdşeste. Paserea acesa are acestş instinktş ka mşate ale animale şşperioare, kape nş vorş ştş naskş koniî pentşş sklavie!

Kindş barza doarme, se çine ne şnş nişiorş, ne kindş rîşlă ei este îndoitş, kapşlă arşkatş îndşrşitş mi la o parte; în acesţ poziçione, remine mi kindş aştentş vr'o pradş. Şmşletşlă ei este ka al kokorşlăi, adekş face pasşri marî înçete, parkş mşşşş kîmpş.

Kindş barza este nelenentîş, skoate kş çokşlă ştş şşnetşlă kşnoskşitş; limba lorş e skşrtş mi askşnşş la intrapea rîşlăi.

Amş zîşş mai şşşş, kş timpşlă plekşrei vşzelorş este lşna lşî Avşstş, înşş nîpş nş plekş, toate vşzele çe lşkşesekş înt'şnş lokş (s. e. o provinçş) se adşnş kite-va zîle mai nainte înt'ş kîmpie mare; akolo kindş toate şîntş adşnate, ele înçenş ştş skotiş şşnetşlă lorş kşnoskşitş, parkş aş toate o konversaçione împreşnş, parkş ştş kaxîş şna ne alta mi se vestekş şna alşia de timpşlă plekşrei. Kite o-

datş, la asemenea adşnşri, se întîmplş înt'şnşsele mi çerte mi vştşî marî. Kindş zîoa plekşrei a sositş, ele se şşie toate împreşnş la o înşdime aşa de mare în kiş în nşçîpş timpş le a pşrşitş çine-va din vedere. Dar plekşrea lorş e defîçîlă d'a fi obserbatş; kşçî de mşate opî plekş poantea, darş kearş kindş plekş zîoa, acesţ plekş se face în mişlokşlă şnei tacherî komplekte, kşçî ele nş skotiş nişii o ştrigare mi nş fakş nişii şn şromotş; o împreçîşpare kontrape o rşşimş la kokorî mi la rîştele şşlbatîçe. Eçîntşlă mi çşrişle Barbaresce, acesţ klime kalde ştş vede kş şîntş çşri şnde vşzele netrekş iarşa. Darş vara ele merşş soapte denapte kştre nordş, kşçî se rşşesekş atşnçî în Sfeçiea, nordşlă Eşronei mi kearş în Siberiea. Ele se pşşîndeskş în Asia nîpş la Ianon. Darş opî şnde se çîntş, treşşe ştş fie kîmpşri poditoare darş nş stepne mi nesînoase.

Akşmş vşzele şîntş pare în Italia darş altş datş eraş akolo în mşdime, înşş în Germaniea, în Alsaco mi în alte provinçe ale Françiei se aflş în mare abondinçe. Şniî în França fakş vînatş dşne acesţ nasepe; înşş n'aş dşentate kşçî ne d'o parte karnea lorş nş vşnş apoî ne d'alta, omorîndş çine-va o vşzş, omoarş şnş protektorş natşrală al çşrei în kontra rentîliilorş vştmştoare mi kş dşentş kşvîntş zîçe Buffon «acesţ nasepe nşskşitş amika noaştrş, nşe fşkşitş de natşrş a fi vikşima noaştrş.»

Barza neagrş, de mşşimea şnei kşrçe se rşşeste între mşnçii Alni în Eşveçiea, în Italia, Prşşia, Polonia mi Sfeçia. Ea fşçe de çşrişle şnde se çîntş vşzele albe mi este în toate şipea lorş şşlbatîkş mi şşîçioaşş mi denapte d'a avea vîrşçîle vşzilorş albe «amîçelorş noaştre» pşekşmş zîçe Buffonş.

Komşnikaçiîni ştiîniçice miçî.

Şарпеле монстрорş де море.

Şарпеле де море s'a vşzşitş akşmş din nşoş în lşna lşî Fevşarie trekşitş în şînzlă mşrei lîngş Kапландş (kolçlă meridională al Afrîçei).

D. Biscard a vşzşto mi împreşnş kş elş mi feçiorşlă şşş, D. Hall, M. Murray mi Madame Piccard. Elş mi feçiorşlă lşî aş vrşitş s'o împşşçe; înşş şpre nenoroçire rlonçlă nş'la atînsş. Lşnçîmea acesţî monştrş de mare, n'a fostş mai nşçîpş

de kiş de 200 nişioare, va ştş zîçş, de dozş opî mai mare de kiş animală (Kîţlă) çelş mai mare çe s'a obserbatş nîpş akşmş. Korçlă lşî era şşçîpe darş kapşlă mare, mi parkş şnflaş; înşş la acesţ kapş n'a pşitş ştş se obserbeaze okî, de mi D. Piccard s'a aflaş la o distançş miçş nşmai de 50 de paşî mi a avşitş şnş oceanş vşnş în miş.